

PUBLICZNE PRZEDSZKOLE SAMORZĄDOWE W ŁUSZCZANOWICACH

„CZAS NA LAS” INNOWACJA PEDAGOGICZNA

OPRACOWAŁA:
IWONA FRANKOWSKA

ŁUSZCZANOWICE 2019 R.

I. Metryczka innowacji.

Rodzaj innowacji	programowa <ul style="list-style-type: none"> • poszerzanie programów o nowe treści bez naruszania podstawy programowej • korelacja pomiędzy metodami nauczania i wychowania organizacyjna <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie zajęć we współpracy ze specjalistą (leśniczy) w lesie • współpraca przedszkola z innymi instytucjami metodyczna <ul style="list-style-type: none"> • stosowanie nowych metod nauczania-uczenia się w terenie, wykorzystania wiedzy w praktyce,
Adresaci	Dzieci w wieku 3-6 lat-wychowankowie Publicznego Przedszkola Samorządowego w Łuszczanowicach
Autorzy	Iwona Frankowska
Termin realizacji	wrzesień 2019 -czerwiec 2021
Nowatorstwo innowacji	Rozwiązania programowe, organizacyjne, metodyczne, mające na celu poprawę jakości pracy przedszkola, a tym samym wspomaganie wszechstronnego rozwoju dziecka

CO TO JEST PRZEDSZKOLE LEŚNE?

Leśne przedszkole to miejsce, gdzie dzieci wychowywane są w zgodzie z naturą i jej cyklicznością. Zdobywają nowe umiejętności i wiedzę w oparciu o poszanowanie otaczającego środowiska naturalnego, kulturowego i historycznego. Przedszkole leśne charakteryzuje się zanurzeniem w naturze i osobistego z nią kontaktu, podczas którego dzieci doświadczają wyjątkowej stymulacji i doświadczają naturalnej nauki nieodłącznie wpisanej w ich rozwój. To miejsce, w którym dzieci spędzają jak najwięcej czasu na dworze bawiąc się i ucząc w otoczeniu przyrody. Koncepcja pedagogiczna takich placówek opracowana przez Polski Instytut Przedszkoli Leśnych przybliży ideę edukacji w bliskim kontakcie z przyrodą. Określa główne założenia i cele pedagogiczne dla przedszkoli leśnych w Polsce oraz jest zgodna z podstawą programową wychowania przedszkolnego MEN.

O ile na tle Europy zachodniej trudno z czystym sumieniem nazwać to rozwiązanie innowacyjnym (z obecnej perspektywy), o tyle w krajach Europy środkowo-wschodniej, także w Polsce, jest to prawdziwa nowość. Liczne zalety edukacji leśnej sprawiły, że model ten w mniejszym lub większym stopniu zaczął być wprowadzany w Polsce. W Publicznym Przedszkolu Samorządowym, zostanie on wprowadzony jedynie częściowo .

Co przemawia jeszcze za tym, aby ideę leśnych przedszkoli umieścić w naszym zestawieniu aktualnych innowacji? Przede wszystkim fakt, że obecnie dzieci spędzają na dworze zaledwie ułamek tego czasu, co jeszcze kilkanaście lat temu. Przyczyn takiego stanu rzeczy jest wiele: popularność i dostępność gier komputerowych, a tym bardziej smartfonów; brak czasu i chęci rodziców do czuwania nad dziećmi, gdy te bawią się na dworze; z drugiej strony obawa rodziców przed pozostawieniem dzieci na zewnątrz samych; obawa przed kontaktem dzieci z brudem i zarazkami; obawa przed urazami; a także, a może nawet przede wszystkim, brak możliwości realnego kontaktu z naturą .

Jakie są konsekwencje takiego stanu rzeczy? Czy brak kontaktu z naturą i ograniczenie czasu przebywania na powietrzu, w dobie dostępu do tysięcy interaktywnych, edukacyjnych zabawek zaprojektowanych zgodnie z najnowszymi wytycznymi psychologii rozwojowej, jest realnym problemem? Okazuje się, że tak. Nawet najlepiej zaprojektowane zabawki nie zastąpią kontaktu z – nieco nieprzewidywalną, może nawet trochę niebezpieczną, a z pewnością brudzącą – naturą. Dzieci chowane w sterylnych warunkach są mniej odważne, częściej chorują i mają problemy z adaptacją w nowym otoczeniu. A wpływu na nasze pociechy

wielogodzinnego siedzenia przed ekranem komputera czy telefonu nie trzeba chyba nawet opisywać.

Stąd coraz większe zainteresowanie, a właściwie nawet konieczność tworzenia „leśnych” przedszkoli. Idea, że dzieci w takim przedszkolu spędzają większość część dnia na zewnątrz, praktycznie niezależnie od pogody, z początku wydaje się szalona. Jeśli jednak wziąć pod uwagę, że dzieci są do tych warunków odpowiednio przygotowane oraz, że tak naprawdę dla samych dzieci zabawa w deszczu czy śniegu jest równie atrakcyjna, jak w słoneczny dzień, to okazuje się, że innowacja ta ma właściwie same zalety. Przebywanie na powietrzu w różnych warunkach pogodowych oraz szeroki kontakt z naturą wpływają pozytywnie na stan zdrowia dzieci, zwiększają ich odporność, pomagają radzić sobie w zmiennych warunkach, pobudzają odwagę i kreatywność.

Idea leśnych przedszkoli to również odpowiedź na poważny problem „zespołu deficytu natury”, który opisał Richard Louv w książce „Ostatnie dziecko lasu”. Autor uważa, że w ciągu ostatnich kilku dziesięcioleci radykalnie zmienił się sposób rozumienia i doświadczania przyrody przez dzieci. Nastąpiło całkowite odwrócenie sytuacji. Dzieciaki są dziś świadome globalnych zagrożeń dla środowiska naturalnego, ale ich fizyczny kontakt i bliska relacja z przyrodą powoli odchodzą w zapomnienie” Co może z tego wynikać? Zdaniem Louva – zmniejszone użycie zmysłów, niedobór uwagi, występowanie chorób fizycznych i psychicznych. Sposobem na zapobieganie tym problemom jest przebywanie na świeżym powietrzu, co dodaje dziecku energii, buduje odporność, poprawia apetyt, reguluje sen oraz wzmacnia cały organizm. W czasie codziennych aktywności dziecka na dworze poprawia się motoryka, krążenie, wydolność układu oddechowego, ruchowego i mięśniowego. Dzięki obserwacji i doświadczaniu przyrody kształtuje się jego rozwój poznawczy – wyobraźnia, mowa, spostrzegawczość, pamięć wzrokowa i myślenie. Kontakt z naturą ma również pozytywny wpływ na wrażliwość, emocje oraz system społeczno-moralny. Bardzo ważnym elementem niniejszej innowacji jest, ażeby główną metodą realizacji treści była pedagogika Marii Montessori wkomponowana w założenia wolnej edukacji i nauczania demokratycznego.

I. Adresaci innowacji:

Dzieci z Publicznego Przedszkola Samorządowego w Łuszczanowicach w wieku 3-6 lat. Liczebność grup nie przekracza 25 dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Jedną grupą zajmuje się wychowawca, pomaga opiekunka (starsza woźna). Dzieci w dniu wyprawy, do lasu, przychodzą do przedszkola ubrane w wodoodporne kurtki i buty. Wychowawcy zaopatrzeni są w mobilny wózek, w którym przechowują niezbędny sprzęt: ubranie na zmianę, środek do

odstraszania komarów i kleszczy, koce ale także lornetki, lupy, książki, albumy, karty pracy z opisem roślin i zwierząt, worki na śmieci, itp.

II. Czas realizacji innowacji:

wrzesień.2019 r. – czerwiec 2021 r.

III. Zasady, założenia i realizacja innowacji.

W świetle powyższego, nadrzędnym celem statutowym przedszkola jest promowanie edukacji i opieki nad dziećmi w kontakcie z naturą i poprzez jej doświadczanie. Edukacja i wychowanie mają służyć budowaniu u dzieci szacunku do przyrody i wzmocnieniu pozytywnych więzi między nimi a otaczającym światem. Rozwój dziecka ujmowany jest całościowo.

Ogólne założenia pedagogiczne innowacji:

- edukacja całościowa (holistyczna),
- stwarzanie przestrzeni dla własnych (inicjowanych przez dziecko) gier i zabaw w naturze,
- traktowanie każdego dziecka jako odkrywcę i naśladowcę,

IV. Cele innowacji.

Cele ogólne:

- wykorzystywanie okazji pedagogicznych, są to sytuacje niezaplanowane, które można wykorzystać jako element edukacji rozszerzając lub pogłębiając ich treść.
- wspieranie wielokierunkowej aktywności dziecka poprzez organizację warunków sprzyjających nabywaniu doświadczeń w fizycznym, emocjonalnym, społecznym i poznawczym obszarze jego rozwoju.
- stwarzanie przestrzeni dla inicjowanych przez dziecko gier i zabaw w naturze oraz wspieranie samodzielnej dziecięcej eksploracji świata.
- dobór treści adekwatnych do poziomu rozwoju dziecka, jego możliwości percepcyjnych, wyobrażeń i rozumowania, z poszanowaniem indywidualnych potrzeb i zainteresowań.
- tworzenie warunków pozwalających na bezpieczną, samodzielną eksplorację otaczającej dziecko przyrody, stymulujących rozwój wrażliwości i umożliwiających poznanie wartości oraz norm odnoszących się do środowiska przyrodniczego, adekwatnych do etapu rozwoju dziecka.
- postrzeganie zmysłowe oraz rozwój motoryczny jako najważniejszym fundamentem późniejszego procesu uczenia (się),

-rozwój osobowości dziecka do odpowiedzialności za siebie i dojrzałego funkcjonowania w grupie (wspólnocie).

Cele szczegółowe:

- umożliwienie dzieciom ruchu poprzez zabawy swobodne oraz zabawy kierowane ruchowe.
- kształtowanie świadomości własnego ciała.
- wspieranie dzieci w rozwoju czynności higienicznych, samoobsługowych i porządkowych.
- wspieranie dzieci w przeżywaniu emocji
- wszechstronne rozwijanie zmysłów
- życie w naturze i zgodnie z naturą.
- kształcenie przyrodnicze.
- umożliwianie dzieciom podejmowania decyzji.
- nadawanie ostoji poprzez rytmiczność i rytua

EDUKACJA

Edukacja dzieci w przedszkolach leśnych przebiega w pełnej harmonii z przyrodą i z własnymi możliwościami. Celem leśnego przedszkola jest umożliwienie dzieciom przeżycia wspaniałej przygody. W ich odbiorze, przygody bez szczególnego planu i scenariusza. Takiej po prostu, spontanicznej, aby poznawanie przyrody i nauka przebiegała w tzw. procesie „flow”. Swobodna zabawa jest wartością kluczową często zagłuszana przez natłok zajęć dodatkowych, zabaw aranżowanych przez dorosłych czy siłę urządzeń elektronicznych. Twierdzenie naszych dziadków, że „dzieci są albo czyste, albo szczęśliwe” to doskonały jednozdaniowy opis tego, co jest bliskie przedszkolom leśnym.

DZIECKO

Rozwój dzieci w przedszkolach leśnych przebiega w pełnej harmonii z przyrodą i z własnymi możliwościami. Dzieci otrzymują szacunek i zaufanie od opiekunów i nauczycieli. Na drodze edukacji przedszkolaki rozwijają samodzielność w działaniu i myśleniu, a także kreatywność. Wzrasta świadomość ich możliwości poprzez podejmowanie wyzwań i ryzyka podczas swobodnego eksplorowania leśnego otoczenia. Dziecko, które w przedszkolu otrzymało empatię, zrozumienie, które mogło swobodnie wyrażać swoją opinię i być asertywnym, z powodzeniem może podjąć naukę w szkole.

NAUCZYCIEL

Misją nauczyciela w przedszkolu leśnym jest towarzyszenie dziecku w jego rozwoju poprzez obserwację, której celem jest rozpoznawanie jego potrzeb oraz stwarzanie możliwości do ich zaspokajania. Nauczyciel pełniący rolę towarzysza jest świadomy tego, że każde dziecko jest inne, ma odmienne potrzeby, różnie reaguje w określonych sytuacjach. Stwarza możliwości do chęci poszukiwania przez dziecko, tworzy przyjemną atmosferę w grupie. Jest opiekuńczy, nie nadopiekuńczy i ma zaufanie do dziecka, jego decyzji i wyborów.

Towarzysz leśnych przedszkolaków jest świadomy swoich mocnych i słabych, stoi na straży bezpieczeństwa i zdrowia dzieci. Kocha naturę i naturalny rozwój. Współpracuje z rodzicami dzieci w celu jednolitego oddziaływania pedagogicznego. rola wychowawcy polega raczej na asystowaniu dzieciom i udzielaniu im wsparcia w działaniu niż na kierowaniu ich poczynaniami, stosowaniu nakazów i zakazów.

RODZIC

Każde dziecko może stać się leśnym przedszkolakiem, bo jego naturą jest odkrywanie świata, eksplorowanie otoczenia oraz odbieranie bodźców z otoczenia wszystkimi zmysłami.

Rodzic leśnego przedszkolaka to osoba, która jest świadoma celów, idei, sensów i korzyści jakie płyną z edukacji w naturze. To człowiek współpracujący z nauczycielem w celu jednolitego oddziaływania pedagogicznego, a także zaangażowany w życie przedszkola.

PRZYRODA-WYCHOWUJE I EKSCYTUJE

Każda forma wyjścia na powietrze to dla dzieci frajda, jednak przebywanie na łące czy w lesie rozbudza ciekawość i zainteresowanie światem. Dzieci odbierają wtedy przyrodę wszystkimi zmysłami, zwracają uwagę na jej najmniejsze szczegóły, zadają pytania. Edukacja leśna pozwala na większe kształtowanie indywidualności dziecka – każdy maluch przeżywa kontakt z naturą na swój sposób.

V. Sposoby realizacji

1. Ruch na świeżym powietrzu.

Koncepcja leśnego przedszkola umożliwi dzieciom ruchu oraz kształtowanie świadomości swojego ciała. Kluczowe znaczenie ruchu w rozwoju dziecka – dzieci poprzez ruch pozostają w kontakcie z otoczeniem, wyrażają swoje uczucia i myśli. Samodzielny wybór

preferowanej formy ruchu i doświadczanie jego różnorodności, np. biegania po nierównej nawierzchni z naturalnie wkomponowanymi przeszkodami, tj. dziurami, gałęziami itp.

2. .Cykl i rytm życia natury.

Zapoznanie z rytmem i życiem natury. Natura jako egzystencjalna podstawa życia człowieka, stanowiąca równowagę dla życia w mieście. Natura rozumiana jako źródło powietrza, żywności, materiałów budowlanych, inspiracji. Las przedstawiany jako stały element życia dzieci i miejsce codziennego kontaktu z przyrodą – promowanie przyjaznego nastawiania do natury. Zrozumienie, że naśladowanie jest ważną formą nauki. Bazowanie na założeniu, że dzieci uczą się poprzez naśladowanie i wykonywanie powtarzających się czynności. Zapoznanie z przyrodą jako najbliższym otoczeniem dostarczającym wzorców do naśladowania. Praca zgodnie z rytmem natury. Dostosowanie programu dziennego, planów miesięcznych i rocznych do naturalnego rytmu przyrody i procesów życiowych. Cykliczność i powtarzalność dnia, świąt, uroczystości, rytuałów jako element dający dzieciom poczucie bezpieczeństwa oraz budujący wspólne doświadczenie.

3. Zmysły

Doświadczanie otaczającego nas świata wszystkimi zmysłami. Doświadczanie różnorodności i budowanie obrazu świata przy pomocy wszystkich zmysłów. Nabywanie świadomości własnego ciała, także poprzez podejmowanie prac ręcznych w przyrodzie. Środowisko i żywe organizmy wykorzystywane jako zróżnicowany materiał badawczy, zmienny w zależności od pory roku i pogody. Stymulowanie zmysłów dzieci poprzez bogactwo i różnorodność darów natury: dźwięków i odgłosów (np. szelest liści, świergot ptaków, dźwięki ulewy czy wiatru szumiącego między drzewami), faktur (włochatych gąsienic, ostrych szyszek, kolczastych krzewów, miękkiego mchu, deszczu), zapachów (zapach ziół, lasu po deszczu, kwitnących poziomek), zmiennej temperatury powietrza (chłód poranka, wilgotność mgły).

4. Umiejętności społeczne i komunikacyjne

Odnalezienie swojego miejsca w grupie oraz kształtowanie poczucia wspólnoty. Świadomość własnej autonomii oraz przynależności do grupy poprzez wykonywanie takich czynności, jak: wspólne przygotowywanie posiłków, udział w obchodach świąt i festynów. Kształtowanie umiejętności wzajemnego słuchania, dostrzegania własnych potrzeb, ale także potrzeb innych, umiejętności rozwiązywania konfliktów, współpracy, wyrażania i odczytywania emocji.

5. Leśne gry i zabawy. - Załącznik nr. 1

Środowisko naturalne jako środowisko zabaw i gier. Wielowymiarowa aktywność dzieci w przyrodzie. Rozwijanie małej i dużej motoryki poprzez zabawę piaskiem, korą, mchem, szyszkami, kamieniami, gałęziami, kijami, itp.

6. Edukacja matematyczna „Las, dwa, trzy”

Uczestnictwo w projekcie organizowanym przez czasopismo pedagogiczne „Bliżej przedszkola”. Realizacja zadań i ich dokumentowanie

7. Edukacja muzyczna - Załącznik nr 2

Natura jest najlepszym miejscem uwrażliwiania dziecko na dźwięk: szum wiatru, liści, krople wody, śpiewające ptaki, pękające patyki to tylko niektóre elementy przygody z dźwiękami przyrody.

8. Bezpieczeństwo dzieci w ruchu drogowym.

Bezpieczeństwo podczas leśnych wypraw ale także promowanie bezpiecznego poruszania się w ruchu drogowym, w szczególności w trakcie wycieczek oraz czasu spędzanego poza przedszkolem.

VI. Sposób dokumentowania

Dokumentacja wdrażania innowacji będzie mieć odzwierciedlenie w :

- dziennikach zajęć przedszkola
- planach pracy
- materiałach współpracy z rodzicami
- stronie internetowej przedszkola

VII. Ewaluacja innowacji.

Końcowym podsumowującym etapem realizacji proponowanej innowacji będzie ewaluacja, która umożliwi ocenę, wskaże pozytywne i negatywne strony, wyniki w trakcie realizacji.

VIII. Oczekiwane efekty pracy.

Dziecko uczestnicząc w leśnym przedszkolu nabywa takie umiejętności jak:

1. Samodzielność sprawia, że dziecko wierzy w swoje możliwości, staje się pewniejsze siebie.
2. Świadomie podejmuje czynności związane ze zdobywaniem nowych umiejętności.
3. Szacunek do emocji umożliwiającą dziecku adaptację w nowym otoczeniu. Dziecko uczy się rozpoznawać i nazywać emocje, a także rozróżniać uczucia przyjemne i nieprzyjemne.
4. Profilaktyka wad postawy oraz zaburzeń równowagi. Rozwój tężyzny fizycznej oraz koordynacji wzrokowo-ruchowej niezbędny jest do podjęcia czynności związanych z nauką czytania i pisania. Częste przebywanie na świeżym powietrzu wzmacnia odporność dziecka oraz poprawia kondycję.
5. Współdziałanie w grupie umożliwia rozwijanie poczucia własnej wartości oraz nawiązywanie relacji rówieśniczych. Rozwój zmysłów wpływa na odbiór bodźców ze świata zewnętrznego oraz na zapamiętywanie informacji. Dziecko staje się świadome świata zewnętrznego i jego zależności.
6. Cykliczność (rozkładu dnia, dnia i nocy, dni tygodnia, pór roku, rytuałów) jest elementem dającym dzieciom poczucie bezpieczeństwa oraz wspólnotowości. Ma także wpływ na rozwój społeczno-emocjonalny jednostki.
7. Dostrzeganie wartości otoczenia przyrodniczego jest źródłem satysfakcji estetycznej. Codzienne, nieskrępowane obcowanie z naturą prowadzi do odczuwania życzliwości, troski i poszanowania wobec środowiska naturalnego

Sposoby ewaluacji:

- badania ankietowe nauczycieli
- badanie ankietowe rodziców
- arkusze obserwacji pedagogicznej i diagnozy gotowości szkolnej